ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lietas Nr. A420309815
Lietas arhīva Nr. AA43-0606-17/10

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 28.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente M.Osmane,
tiesneses I.Kaļiņina un R.Paegle

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA /Nosaukums A/ pieteikumu par Valsts darba inspekcijas direktora 2015.gada 31.augusta lēmuma Nr.2014-05-04/227-2015-05-05/350 4. un 5.punkta atcelšanu, sakarā ar SIA /Nosaukums A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 10.jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Latgales reģionālās Valsts darba inspekcijas (turpmāk – inspekcija) 2014.gada 2.jūlija aktu Nr.1000682014 par nelaimes gadījumu darbā konstatēts, ka 2014.gada 27.maijā pieteicējas SIA /Nosaukums A/ asfaltbetona rūpnīcas vadītājs deva darba uzdevumu darbiniekam – asfaltbetona sagatavošanas iekārtas operatoram /pers. A/ (turpmāk – cietušais) palaist gāzes iekārtu. Cietušais darba procesā neatvēra gāzes padeves krānu pirms gāzes iztvaikotāja, tādēļ gāze sakrājās un pārspiediena dēļ, nostrādājot drošības vārstam, izplūda ārā, aizķēra liesmu un uzliesmoja, kā rezultātā notika sprādziens, un cietušais guva miesas bojājumus. Aktā kā nelaimes gadījuma cēloņi norādīti cilvēka nedroša rīcība un darba aizsardzības instrukcijas neievērošana.

[2] Ar inspekcijas direktora 2015.gada 31.augusta lēmuma Nr.2014-05-04/227-2015-05-05/350 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) 4. un 5.punktu iepriekšminētais akts papildināts ar nelaimes gadījuma cēloni – patvaļīgi uzstādītā darba aprīkojuma palīgkonstrukcijas nedrošs tehniskais stāvoklis, par kuru ir atbildīgs darba devējs, jo pieteicēja pēc nojumes, kas izvietota virs drošības vārsta, izbūves nav nodrošinājusi drošu uzturēšanos pie iztvaikotāja drošības vārsta nostrādāšanas gadījumā, tādējādi pārkāpjot Ministru kabineta 2002.gada 9.decembra noteikumu Nr.526 „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu" 28.punktu.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[2.1] Gāzes apgādes sistēma ir darba aprīkojums, un nojume ir tā sastāvdaļa.

[2.2] SIA /Nosaukums B/ informēja, ka, izstrādājot gāzes apgādes sistēmas projektu, nojume virs iztvaikotāja nebija paredzēta. Lēmums par nojumes ierīkošanu ticis pieņemts, mutiski vienojoties ar pieteicēju, lai nodrošinātu labāku aizsardzību no laika apstākļiem un pagarinātu ekspluatācijas termiņu. Ņemot vērā, ka nojume nav gāzes apgādes sistēmas elements, izmaiņas netika iekļautas projektā un nojumes būvēšana netika fiksēta izpilddokumentācijā.

Atbilstoši Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultātes Darba un civilās aizsardzības institūta viedoklim izbūvētā nojume ietekmēja nelaimes gadījuma darbā procesu, jo izbūvētā nojume ar drošības vārstu zem tās saīsināja gāzes noplūdes laiku no drošības vārsta līdz atklātai liesmai. Proti, gāze no drošības vārsta ar 17,6 atmosfēru spiedienu atsitās pret izbūvētās nojumes jumtu, notika intensīva gāzes noplūde gar iztvaikotāja korpusu, līdz saskarsmē ar atklāto liesmu notika sprādziens ar uzliesmojumu.

Pieteicēja nav veikusi nojumes kā darba aprīkojuma sastāvdaļas izbūves iespaida uz drošību izvērtējumu, lai konstatētu, vai ar jumta izbūvi nav radīts papildus apdraudējums drošības vārsta nostrādāšanas gadījumā. Nav konstatēta droša nojumes konstruktīvā risinājuma izstrāde, drošības vārstam atrodoties zem nojumes. Nojumes izbūve nav dokumentāri saskaņota. Līdz ar to, ņemot vērā, ka nojumes izbūve saīsināja gāzes noplūdes laiku līdz atklātai liesmai, tās izbūve ietekmēja nelaimes gadījuma darbā procesu.

[2.3] Gāzes uzglabāšanas tvertnes nebija pārpildītas, līdz ar to tās nevarēja būt nelaimes gadījuma cēlonis.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums un tā papildinājumi par pārsūdzētā lēmuma 4. un 5.punkta atcelšanu.

Pieteikums un tā papildinājumi pamatoti ar turpmāk atreferētajiem argumentiem.

[3.1] Tehniskā shēma gāzes apgādes sistēmas uzstādīšanai 2012.gada 29.martā ir akceptēta Krustpils novada būvvaldē. Tajā gāzes apgādes sistēmai nav paredzēta nojume, jo pieteicēja nojumes uzstādīšanu nav pasūtījusi un tādam izpildījumam nav piekritusi. Pieteicēja nav saskaņojusi izmaiņu veikšanu akceptētajā tehniskajā shēmā, kā arī nav piedalījusies nojumes izbūvē. SIA /Nosaukums B/ kā iekārtas īpašnieks un gāzes apgādes sistēmas uzstādīšanas projekta īstenotājs veica darbības, lai paildzinātu sava īpašuma kalpošanas laiku, tādā veidā izdarot atkāpi no projekta, par ko pieteicēja nav atbildīga. Arī pēc nelaimes gadījuma SIA /Nosaukums B/ izvadīja vārstus virs nojumes, bet ar pieteicēju tas netika saskaņots.

[3.2] Nojume nevar būt darba aprīkojums, jo darba aprīkojums ir jebkura ierīce (mašīna, mehānisms), aparāts darbarīks vai iekārta, ko lieto darbā. Šajā gadījumā darba aprīkojums ir gāzes apgādes sistēma.

[3.3] Atbilstoši kopdarbības līgumam SIA /Nosaukums B/ ir jāiepazīstina pieteicējas darbinieki ar gāzes apgādes

sistēmas ekspluatācijas un izmantošanas drošības noteikumiem un jāveic darbinieku apmācība darbam ar uzstādītajām iekārtām. Ņemot vērā, ka gāzes apgādes sistēma nepieder pieteicējai, tad pieteicēja par to nav atbildīga.

[3.4] Pieteicējai nebija iespējas iepazīties ar atzinumiem, ar kuriem pamatots pārsūdzētais lēmums.

[4] Inspekcija pirmās instances tiesai rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka pieteikums nav pamatots, balstoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem.

Papildus inspekcija norādīja, ka tieši darba devējs ir atbildīgs par darbinieku drošu uzturēšanos. Ņemot vērā, ka gāzes apgādes sistēmai nojume tika izbūvēta ar nolūku nodrošināt labāku aizsardzību no laikapstākļiem un lai pagarinātu iekārtas ekspluatācijas termiņu, nojume ir uzskatāma par gāzes apgādes sistēmas sastāvdaļu. Kopdarbības līguma nosacījumiem lietā nav nozīmes, jo tieši pieteicējai bija pienākums izvērtēt darba vietas drošību.

[5] Administratīvā rajona tiesa ar 2016.gada 10.jūnija spriedumu pieteikumu noraidīja.

Tiesa atzina, ka inspekcija ir pamatoti konstatējusi pieteicējas atbildību drošas darba vides nenodrošināšanā. Minētais pamatots ar turpmāk norādīto.

[5.1] Ņemot vērā, ka inspekcija pārkāpumu pieteicējas rīcībā saskatījusi attiecībā uz drošas darba vides nenodrošināšanu, tiesa atzina, ka lietā nav būtiskas nozīmes aspektam, vai virs gāzes apgādes sistēmas izbūvētā nojume ir vai nav darba aprīkojums vai tā sastāvdaļa, jo pieteicējas atbildība ir noteikta par darba aizsardzības pasākumu neievērošanu.

Tiesa norādīja, ka izšķiroša pierādījuma svars ir Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un vadības fakultātes Darba un civilās aizsardzības institūta secinājumam, ka nojumes izbūve ietekmēja nelaimes gadījuma procesu.

[5.2] Tiesas ieskatā, pārsūdzētajā lēmumā inspekcija lieki un kļūdaini definēja, ka nojume ir darba aprīkojuma sastāvdaļa, jo darba aprīkojums atbilstoši Darba aizsardzības likuma 1.panta 4.punktam ir jebkura ierīce (mašīna, mehānisms), aparāts, darbarīks vai iekārta, ko lieto darbā. Nojume nav gāzes apgādes sistēmas sastāvdaļa, jo to nelieto darbā.

Taču šis secinājums neietekmē administratīvā akta saturu, jo pieteicējas atbildība noteikta par drošas darba vides nenodrošināšanu, kas vērtējama plašākā tvērumā, ne vien kā droša darba aprīkojuma nenodrošināšana. Vieta, kur notika nelaimes gadījums, ir uzskatāma par darba vietu. Virs darba aprīkojuma – gāzes apgādes sistēmas izveidotā stacionārā nojume nenoliedzami ietilpst darba vietā, jo darba devējs, nodarbinot darbinieku pie gāzes apgādes sistēmas, nebija nodrošinājis citādu iespēju rīkoties ar darba aprīkojumu kā vien, atrodoties zem nojumes.

[5.3] Darba aizsardzības likuma 27.pants noteic, ka darba devējs ir atbildīgs par nodarbināto drošību un veselību darbā. Saskaņā ar Darba aizsardzības likuma 5.panta pirmās daļas 1.punktu darba devējam ir pienākums organizēt darba aizsardzības sistēmu, kurā ietilpst darba vides iekšējā uzraudzība, tai skaitā darba vides riska novērtēšana. Savukārt Ministru kabineta 2003.gada 10.jūnija noteikumu Nr.300 „Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē" 8. un 15.punkts paredz darba devējam nodrošināt, ka no jauna izveidotās darba vietās pirms darba uzsākšanas tiek veikta pārbaude, lai noteiktu, vai darba vieta ir sprādzienbīstama. Ja konstatē, ka darba vieta ir sprādzienbīstama, darba devējs nodrošina sprādzienbīstamas vides radītā riska novērtēšanu. Darba devējs veic nepieciešamos pasākumus sprādzienbīstamas vides radītā riska novēršanai vai samazināšanai, nodrošinot tādus darba apstākļus, kas nerada risku nodarbināto drošībai un veselībai.

Tiesa secināja, ka, pieļaujot savā teritorijā nojumes izbūvi virs gāzes apgādes sistēmas, neizvērtējot tās ietekmi uz darba vides riskiem, pieteicēja nav nodrošinājusi darba vides iekšējo uzraudzību un tādus darba apstākļus, kas nerada risku darbinieka drošībai un veselībai. Šie iemesli konkrētajā gadījumā ir uzskatāmi par vienu no nelaimes gadījuma darbā cēloņiem. Inspekcija pamatoti konstatēja pieteicējas atbildību drošas darba vides nenodrošināšanā.

[5.4] Ņemot vērā, ka nojume virs gāzes apgādes sistēmas iekļaujas darba vidē, par kuras riskiem ir atbildīga pieteicēja kā darba devējs, tad nav pamata vērtēt SIA /Nosaukums B/ atbildību nojumes izbūvē vai nepienācīgā darbinieka instruēšanā. Proti, pat, ja pieteicēja nav saskaņojusi nojumes izbūvi, lietā nav konstatējams, ka pieteicēja par tās izbūvi būtu iebildusi. Tieši pretēji, dodot rīkojumu darbiniekam veikt darba pienākumus ar gāzes apgādes sistēmu, virs kuras izbūvēta nojume, pieteicēja ir akceptējusi iespēju šādu darba vietu ekspluatēt. Tādējādi pieteicēja nevar norobežot savu atbildību par drošas darba vides nenodrošināšanu. Atbilstoši Ministru kabineta 2003.gada 10.jūnija noteikumu Nr.300 „Darba aizsardzības prasības darbā sprādzienbīstamā vidē" 20.punktam darba devējam jānodrošina, ka sprādzienbīstamām darba vietām ir izstrādāts dokuments par aizsardzību pret sprādzienbīstamas vides radīto risku.

Pirmās instances tiesa atzina, ka lietā nav pierādījumu tam, ka pieteicēja būtu veikusi sprādzienbīstamas darba vides riska izvērtējumu saistībā ar nojumes izbūvi virs gāzes apgādes sistēmas. Jebkurā gadījumā nesaskaņas par nojumes izbūves likumību, kas, iespējams, pastāv pieteicējas un SIA /Nosaukums B/ starpā, nav risināmas administratīvi procesuālajā kārtībā.

[5.5] Attiecībā uz pieteikumā norādīto, ka pieteicējai nebija iespējas iepazīties ar atzinumiem, ar kuriem pamatots pārsūdzētais lēmums, pirmās instances tiesa norādīja, ka tas nav būtisks procesuāls pārkāpums, kas varēja ietekmēt administratīvā akta saturu. Ņemot vērā, ka ar šiem pierādījumiem pieteicēja varēja iepazīties tiesvedības procesā, taču saturiski iebildumi pret tiem netika izvirzīti, tiesai nebija pamata uzskatīt, ka tādi būtu pausti administratīvajā procesā iestādē.

[6] Pieteicēja par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 10.jūnija spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, kurā atsaucas uz pieteikumā un pieteikuma papildinājumos pirmās instances tiesai minētajiem argumentiem.

Papildus pieteicēja norāda, ka tā saskaņā ar normatīvo aktu prasībām 2014.gadā ir izvērtējusi darba vides riskus, atbilstoši kuriem arī rīkojusies. Līdz ar to nav pamatots tiesas secinājums, ka darba vietā nav bijusi nodrošināta droša uzturēšanās. Pieteicējas ieskatā, tā nevar būt atbildīga par to, ka cietušais darbinieks nav ievērojis instrukcijas un norādījumus, ņemot vērā, ka arī viņš piedalījās darba vietas risku izvērtēšanā.

[7] Inspekcija rakstveida paskaidrojumos par apelācijas sūdzību norāda, ka tā ir nepamatota un noraidāma, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos pirmās instances tiesai norādītajam.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējas apelācijas

sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Izvērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumu, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Administratīvā rajona tiesa 2016.gada 10.jūnija spriedumā ir izvērtējusi visus būtiskos lietas apstākļus un procesa dalībnieku argumentus. Apgabaltiesas ieskatā, lietā esošie pierādījumi ir novērtēti pareizi, spriedumā norādītie secinājumi atbilst lietā konstatētajiem apstākļiem un lietā esošiem pierādījumiem. Administratīvās rajona tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir izvērsts, pareizs un pietiekams, līdz ar to apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai (*sk. šā sprieduma 5. punktu*).

[11] Apgabaltiesa konstatē, ka apelācijas sūdzībā ir atkārtoti pieteikumā minētie argumenti, par kuriem pirmās instances tiesa jau ir sniegusi izvērstu un pareizu novērtējumu, tāpēc apgabaltiesa to neatkārto. Papildus par pieteicējas apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[12] Pieteicēja apelācijas sūdzībā norāda, ka 2014.gada 4.martā ir vērtējusi darba vides riskus, līdz ar to ir nodrošinājusi drošu uzturēšanos konkrētajā darba vietā. Pieteicējas ieskatā, tā nevar būt atbildīga par to, ka tās darbinieks nav rīkojies atbilstoši instrukcijām un darba devēja norādījumiem.

Apgabaltiesa konstatē, ka 2014.gada darba risku izvērtējumā pie traumatisma riska faktoriem cita starpā kā viens no darba vides riska faktoriem ir ietverta eksploziju bīstamība. Darba risku izvērtējumā norādīts, ka viegli uzliesmojoši vielu krājumi, elektriskās instalācijas un ierīču stāvoklis, darba situācijas, kas saistītas ar ugunsgrēku vai sprādziena izraisīšanas risku var radīt risku nodarbinātā veselībai, savukārt kā novēršanas pasākums minētajam faktoram norādīts „Vizuāli pārbaudīt tvertņu un cauruļu tehnisko stāvokli, gāzes pievadu. Bīstamības gadījumā apturēt rūpnīcas darbību, ziņot par to darba vadītājam. Ievērot instrukciju prasības".

Šajā sakarā apgabaltiesa norāda, ka, lai gan darba devējs ir sniedzis cietušajam vispārīgu instruktāžu par riskiem darba vietā, kas citastarp saistīti ar eksploziju bīstamību, lietā nav dokumentāru pierādījumu, kā arī pieteicēja nav norādījusi uz apstākli, ka tā būtu veikusi tieši minētās nojumes izbūves iespaida uz drošību izvērtējumu, lai konstatētu, vai ar jumtiņa izbūvi nav radīts papildus apdraudējums situācijā, kad, drošības vārstam nostrādājot un gāzei no tā izplūstot ar vairāku atmosfēru spiedienu, intensīvā gāzes plūsma atsitas pret jumtiņu un izplatās telpā ap iztvaikotāju, kas bija nelaimes gadījuma cēlonis. Arī pirmās instances tiesa pamatoti atzina, ka lietā nav pierādījumu tam, ka pieteicēja būtu veikusi sprādzienbīstamas darba vides riska izvērtējumu konkrēti saistībā ar nojumes izbūvi virs gāzes apgādes sistēmas.

Līdz ar to nav pamatots pieteicējas arguments, ka tā nevar būt atbildīga par to, ka tās darbinieks nav rīkojies atbilstoši instrukcijām un darba devēja norādījumiem. Apgabaltiesa norāda, ka darbinieks nevar būt atbildīgs par noteiktu instrukciju neievērošanu, ja darba devējs nav izpildījis savu pienākumu darbinieku ar šīm instrukcijām iepazīstināt.

[13] Attiecībā uz apelācijas sūdzībā norādīto, ka gāzes apgādes sistēmai ALGAS-SDI 120/60H nav paredzēta nojume, pieteicēja tādam iekārtas uzstādījumam nav piekritusi, un tā nav atbildīga par SIA /Nosaukums B/ veiktajām darbībām, apgabaltiesa norāda, ka tās kompetencē nav vērtēt nedz gāzes apgādes sistēmas nojumes izbūves tiesiskumu, nedz SIA /Nosaukums B/ veikto pieteicējas darbinieku apmācību kvalitāti. Proti, kā arī pamatoti secināja pirmās instances tiesa, nesaskaņas par strīdus nojumes izbūves likumību nav risināmas administratīvi procesuālajā kārtībā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Noraidīt SIA /Nosaukums A/ pieteikumu par Valsts darba inspekcijas direktora 2015.gada 31.augusta lēmuma Nr.2014-05-04/227-2015-05-05/350 4. un 5.punkta atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

M.Osmane

Tiesnese referente

I.Kaļiņina

Tiesneses

R.Paegle